

**Stanowisko Nr .....**  
**Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego**  
**z dnia ..... 2021 r.**

**w sprawie ustanowienia roku 2021 Rokiem 770-lecia Utworzenia Dominium Warmińskiego**

Pragnąc upamiętnić jedno z najważniejszych wydarzeń w historii naszego regionu, jakim było wyznaczenie 27 kwietnia 1251 roku przez Anzelma, pierwszego biskupa warmińskiego, granic między posiadłościami biskupimi i zakonem krzyżackim oraz zasady współistnienia dwóch organizmów kościelno-politycznych, Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego ustanawia rok 2021 Rokiem 770-lecia Utworzenia Dominium Warmińskiego.

Pierwszy warmiński biskup Anzelm, zawierając 27 IV 1251 roku i 27 XII 1254 roku porozumienie z Zakonem Krzyżackim, otrzymał w swe suwerenne władanie, jako uposażenie biskupie, środkową część diecezji warmińskiej na równych prawach i przywilejach jak Zakon. Tę część później zaczęto nazywać Warmią. Granice dominium warmińskiego, które po reformacji stały się granicami też diecezji warmińskiej, wytyczone zostały w ciągu ponad stu lat w sporach z Zakonem.

Na mocy wspomnianego dokumentu, ustalono granice dominium świeckiego władztwa biskupa i kapituły. W dużym uproszczeniu granice Warmii wyznaczały: Zalew Wiślany, Braniewo, dalej Reszel, Biskupiec, na południu Butryny, Giętrzwald i idąc ku północy Orneta i Frombork. W sercu dominium znalazły się takie miasta, jak: Braniewo, Melzak (obecnie Pieniężno), Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto, Olsztyn. Granice Warmii ostatecznie ukształtowały się w 1375 roku i przetrwały do pierwszego rozbioru w 1772 roku.

Od tych wydarzeń minęło 770 lat, co jest doskonałą okazją do przypomnienia naszego dziedzictwa regionalnego. Dla nas, współczesnych mieszkańców Warmii, w większości nowych osadników na tej ziemi, ważny jest bagaż doświadczeń przeszłości naszej historycznej krainy. W roku jubileuszu warto przypomnieć wybitne postaci tu działające, które wpłynęły na jej późniejsze losy, jak biskup Jan Dantyszek - dyplomata, kardynał Stanisław Hozjusz – humanista, sekretarz króla Zygmunta I Starego, biskup Marcin Kromer – historyk i dyplomata, biskup Ignacy Krasicki – wybitny poeta polskiego Oświecenia, czy najważniejszy dla nauki kanonik Mikołaj Kopernik.

O znaczeniu Warmii zaświadcza nadanie trzem jej władcom - biskupom warmińskim - kapeluszy kardynalskich. Jeden z biskupów został papieżem i przybrał imię Piusa II, sześciu zostało prymasami Polski, dwaj byli kanclerzami wielkimi koronnymi, jeden podkanclerzem. Księgozbiór biskupa Andrzeja Chryzostoma Załuskiego był podstawą do utworzenia Biblioteki Załuskich w Warszawie. Ustawa krajowa Warmii biskupa Maurycego Ferbera poświadczająca o stabilności prawa przetrwała ponad 250 lat, a ustawa o zarządzie Warmią biskupa Adama Stanisława Grabowskiego była testamentem polskiej Warmii. Dzisiejszy Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w swej tradycji akademickiej odwołuje się do gimnazjum braniewskiego założonego w 1565 roku, a także gimnazjum reszelskiego.

Dominium warmińskie przez 223 lata było w granicach państwa Zakonu, przez 306 lat włądała nim Rzeczpospolita, od 1772 roku do 1945 pozostawało w państwie pruskim i niemieckim, a w 1945 roku wróciło znów do Rzeczypospolitej. W czasach Rzeczypospolitej powstały instytucje kultury, budowle, dzieła literackie do dziś aktualne, a poświadczające wielkość Warmii.

Dawna Warmia pozostawiła nam bogate dziedzictwo kulturowe - krajobraz, w którym dominują sylwety gotyckich i barokowych świątyń, wieże ratuszy, przydrożne krzyże i kapliczki. Warmia to przywiązanie do tradycji, własnej tożsamości i katolickiego wyznania. Dziedzictwo Warmii jest naszym dobrem kulturowym i cennym walorem turystycznym.

Przypomnijmy to dziedzictwo naszym mieszkańcom i przybliżmy turystom odwiedzającym jeden z najstarszych historycznych regionów Rzeczypospolitej.